

STUDIOS.H

Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu
Departamentul de Istorie, Patrimoniu și
Teologie Protestantă
Centrul de Cercetare a Patrimoniului și
Istoriei Socio-Culturale

VOLUME XVII / 2020

**STUDIA UNIVERSITATIS
CIBINIENSIS**
Series Historica

Editura Universității „Lucian Blaga” din Sibiu
2020

Scientific Board:

Paul **NIEDERMAIER**, Ph.D. Member of Romanian Academy (The Institute of Socio-Human Research Sibiu, Romania)

Konrad **GÜNDISCH**, Ph.D. (Siebenbürgisches Kulturzentrum „Schloss Horneck“ e.V., Germany)

Dennis **DELETANT**, Ph.D. (School of Slavonic and East European Studies, University College of London, United Kingdom)

Hans-Christian **MANER**, Ph.D. (“Johannes Gutenberg” University of Mainz, Germany)

Florin **CURTA**, Ph.D. (College of Liberal Arts and Sciences, University of Florida, USA)

Jiri **MACHACEK**, Ph.D. (Masaryk University of Brno, Czech Republic)

Nándor **BÁRDI**, Ph.D. (Research Institute of National and Ethnic Minorities of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest, Hungary)

Rainer **SCHREG**, Ph.D. (Römisch-Germanisches Zentralmuseum Mainz, Germany)

Konrad **CLEWING**, Ph.D. (Institut für Ost- und Südosteuropaforschung, Regensburg, Germany)

Mathias **BEER**, Ph.D. (Institut für donauschwäbische Geschichte und Landeskunde, Tübingen, Germany)

Editorial Staff:

Sorin **RADU**, Ph.D. – Editor in Chief

Ioan Marian **ȚIPLIC**, Ph.D.; Sabin Adrian **LUCA**, Ph.D.; Zeno Karl **PINTER**, Ph.D.; Silviu Istrate **PURECE**, Ph.D.; Radu Ștefan **RACOVÎȚAN**, Ph.D.; Mirel **BUCUR**, Ph.D.

Ioan **ALBU**, Ph.D. – Editorial Secretary

Sebastian **CORNEANU**, Ph.D. – Graphic Design

The journal was classified category B by the National Council for Scientific Research (History and Cultural Studies) and indexed in BDI: SCOPUS-Elsevier, ERIH Plus, EBSCO, Index Copernicus and CEEOL. <http://ccpisc.ulbsibiu.ro/language/en/studia-en/>

ISSN 1584-3165

Address for correspondence

Department of History and Patrimony 550024 SIBIU, Victoriei Street, no. 5-7, tel.: +40269 214468; fax: + 40269 214468; E-mail: ioan.albu@ulbsibiu.ro;

sorin.radu@ulbsibiu.ro

Cuprins / Contents

Arheologie / Archaeology

Anamaria TUDORIE

Forme de vase ceramice Starčevo-Criș identificate la Miercurea Sibiului-Petriș (jud. Sibiu), Sălișteea (jud. Alba), Cristian I (jud. Sibiu) și Cristian III (jud. Sibiu)
Starcevo-Cris Ceramic Vessels Shapes Identified at Miercurea Sibiului-Petriș (Sibiu County), Salistea (Alba County), Cristian I (Sibiu County) and Cristian III (Sibiu County)11

Sabin Adrian LUCA

Prehistoric carved stones, discovered on lot 1 (Alba Iulia), site 2, of the A10 Sebeș Alba – Turda highway.....23

Silviu I. PURECE, Claudiu MUNTEANU

Argint pentru războinici. Un tezaur de tetradrahme „de tip thasian” din colecția Muzeului Național Brukenthal
Silver for Warriors. A Hoard with “Thasian Type” Tetradrachms from Brukenthal National Museum’s Collection.....41

Ion Marian ȚIPLIC

Biserica fortificată din Șaroș pe Târnavă / jud. Sibiu. Cercetări arheologice. I
Fortified Church in Șaroș pe Târnavă / Sibiu County. Archaeological Researches. I.....61

Istorie / History

Csaba SZABÓ

Pilgrimage and Healing Sanctuaries in the Danubian Provinces.....83

Ioan ALBU

The Fragmentary Inscription on the Hungarian Raid of the Year 943 – New Epigraphic Analysis and Interpretations.....99

Alexandru SIMON

Despre speranțele bizantine și transilvane ale Casei de Jagiello: de la începutul anilor 1470 la sfârșitul anilor 1490
On the Byzantine and Transylvanian Hopes of the House of Jagiello: From the Early 1470s to the Late 1490s.....105

Paul Victor LANGA <i>Chivotul – sursă în cercetarea evoluției istorice a aspectului lăcașurilor de cult. Studiu de caz – Bisericile din Turnu Roșu, Ocna Sibiului, Teiuș</i> <i>The Ark – a Source for Research into the Historical Evolution of Church Architecture. Case Study – Churches from Turnu Roșu, Ocna Sibiului and Teiuș</i>	115
Daniela DÂMBOIU <i>Identificarea comanditarului frescelor din interiorul casei de pe str. Mitropoliei, nr. 17, Sibiu</i> <i>Identification of the Commissioner of the Frescoes Painted Inside the House on Mitropoliei Street, no. 17, Sibiu</i>	125
Sebastian CORNEANU <i>De la Doamna cu coasa la “Punks not Dead”. Atribute iconice ale reprezentărilor Morții din Evul Mediu până în epoca muzicii rock</i> <i>From the Grim Reaper to “Punks not Dead”. The Iconic Attributes of Death’s Representations from the Middle Ages to the Age of Rock Music</i>	141
Alin BURLEC <i>Schimbări sociale într-un stat nou. Conștiința de clasă și muncitorii din România la sfârșitul secolului al XIX-lea</i> <i>Social Changes in a New State. Class Consciousness and the Romanian Workers at the End of the 19th Century</i>	161
Radu RACOVIȚAN, Daniel CREȚU <i>Din istoricul relațiilor româno-elene. Incidentul de la Pireu (30 mai/12 iunie 1910)</i> <i>The History of Romanian-Greek Relations. The Piraeus Incident (May 30 / June 12, 1910)</i>	177
Sorin RADU <i>Un episod din chestiunea unificării Basarabiei cu România: activitatea Comisiei Regionale de Unificare (1921)</i> <i>An Episode from the Question of the Unification of Bessarabia with Romania: the Activity of the Regional Unification Commission (1921)</i>	185
Ana-Maria UNGUREANU-ILINCA <i>Alegeri comunale din anul 1930. Studiu de caz: comuna Ocna Sibiului, Județul Sibiu</i> <i>The Communal Elections from 1930. Case study – Ocna Sibiului Commune, Sibiu County</i>	211

Marian PĂTRU
„Restaurarea Românișmului în Destinul său Istoric”. Imaginea Legiunii „Arhanghelul Mihail” în Presa Bisericii Ortodoxe Române între 1936-1941. Studiu de Caz: Ziarele Oficiale ale Mitropoliei Ardealului
*Restoration of Romanianism in its Historical Destiny”.
The Image of the Legion „Archangel Michael” in the Press of the Romanian Orthodox Church between 1936-1941. Case Study: Official Newspapers of the Metropolitanate of Transylvania.....***243**

Liliya TSYGANENKO
*The Hidden Tragedy (June 13, 1941 in the Fate of the Inhabitants of the Danube Region).....***259**

Ramona BESOIU
Bleiben oder gehen? Abbild der Auswanderungsgünde Rumäniendeutscher in der Erinnerungsliteratur (1939-1947)
*Bleiben oder gehen? The Reasoning behind the Emigration of Ethnic Germans from Romania as Reflected in their 1939-1947 Memoirs.....***275**

Paul-Florin MARICA
Norme și practici în recrutarea elevilor pentru școlile județene de partid (1947-1953)
*Norms and Practices in Recruiting Students for County Party Schools (1947-1953).....***307**

Recenzii / Reviews

Ana-Maria UNGUREANU-ILINCA
Bogdan Murgescu, Andrei Florin Sora, *România Mare votează – Alegerile parlamentare din 1919 „la firul ierbii”*
(Iași: Polirom, 2019), 458 p.....**325**

Alin BURLEC
Adi Dohotaru, *Socialiștii, O moștenire (1835-1921)*
(Chișinău: Editura Cartier, 2019), 511 p..... **329**

Paul-Florin MARICA
Cosmin Popa, *Intelectualii lui Ceaușescu și Academia de Științe Sociale și Politice (1970-1989)* (București: Litera, 2018), 352 p.....**333**

Alegeri comunale din anul 1930. Studiu de caz: comuna Ocna Sibiului, Județul Sibiu

Ana-Maria UNGUREANU-ILINCA*

Abstract

The Communal Elections from 1930. Case study – Ocna Sibiului Commune, Sibiu County

Parliamentary election plays an important role in the Romanian historiography, but we still need many studies on the local ones, the local chapters of political parties are not well known, especially in the interwar period. Through the communal election, the electorate appointed the members responsible for the administration of communal affairs, also they are involved in the electoral process. In this paper, we analyze the changes in the Romanian electoral system, the way how was applied law, focused more on the local election, in the rural area of Sibiu, in the 1930s. An important part of this article reveals through archival evidence how authorities interfered in the mechanisms of the electoral process. The parties accorded special attention to the preparation of election propaganda, we will also focus on the propaganda, especially the role played by the local authorities in the election process. Party symbols were used to identify a political party, the symbols had a huge influence on election results, they are situations in which similar symbols can create confusion. There were several political groups involved in the electoral competition, during the four elections from Ocna-Sibiu. But according to the results, the most important was the National-Peasant Party, which would obtain a remarkable success at the end of the campaign.

Keywords: *communal election, electoral law, propaganda, party symbols, Peasant Party*

Obiective, metodologie, surse

Problematica pe care o analizăm în studiul de față pornește de la următoarele întrebări de cercetare: Cum se desfășura la nivel local procesul electoral? Cât de mult se implicau locuitorii din mediul rural în politica locală? Care erau formațiunile politice pe care țărănimia le simpatiza? În ce măsură preferințele electorale se reflectau în rezultatele alegerilor comunale? Principala ipoteză a cercetării se leagă de percepția lumii rurale din perioada interbelică, descrisă în literatura de specialitate precum o masă amorfă, neparticipativă și care nu era capabilă să înțeleagă schimbările politice. Studiul de caz se va axa asupra comunei

* Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, Facultatea de Științe Socio-Umane, Centrul de Cercetare a Patrimoniului și Istoriei Socio-Culturale, B-dul Victoriei 40, 550024, Sibiu, România (anamaria.ilinca@ulbsibiu.ro).

Ocna-Sibiului, din Județul Sibiu. Comuna aleasă o considerăm reprezentativă din punct de vedere al diversității etnice și confesionale, plus că a fost și una dintre plasele bine organizate administrativ.

Alegerile comunale reprezintă un subiect mai puțin dezbătut în literatura de specialitate. Bibliografia românească abundă în lucrări despre alegerile parlamentare interbelice¹ în care uneori se mai fac trimiteri la situația din mediul rural. Într-un mod sintetic, se prezintă procedura de derulare a scrutinelor electorale de la nivel local. În principiu, se rezumă la prezentarea schimbărilor produse în administrația locală prin frecvențele dizolvări ale consiliilor alese prin vot, cu comisii interimare numite. Pe de altă parte, Sorin Radu² surprinde în studiul său atmosfera în care s-au desfășurat primele alegeri comunale din februarie 1926, cu accent asupra alianțelor și a propagandei electorale derulate de către principalele partide politice, reflectată prin presa vremii, precum și poziția adoptată de formațiunile politice față de scopul alegerilor locale. O parte din activitatea lui Marin Pop³ a fost dedicată studiilor cu privire la alegerile locale, însă autorul prezenta aspectele electorale într-o manieră pur descriptivă, punând accent mai degrabă pe rolul Partidului Național, respectiv Național-Țărănist.

Informațiile din literatura de specialitate vor fi coroborate cu surse arhivistice inedite, formate din documente de arhivă din Fondul Tribunalului Județului Sibiu, Dosar alegeri, de la Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale⁴. Sursele din arhivele locale conțin o serie de procese verbale și de buletine electorale utilizate în

¹ A se vedea lucrarea coordonată de Florin Müller, *Elite parlamentare și dinamica electorală în România* (București: Universitatea din București, 2009); Cristian Preda, *Românii Fericii. Vot și Putere de la 1831 până în prezent* (București: Polirom, 2011); Sorin Radu, *Electoralul din România în anii democrației parlamentare (1919-1937)* (Iași: Institutul European, 2004); Sorin Radu, „Administrația și procesul electoral din România în anii democrației parlamentare 1919-1937”, *Annales Universitatis Apulensis, Series Historica*, 8 (2004); Marin Pop, *Viața politică în România interbelică (1919-1938). Activitatea Partidului Național și Național-Țărănesc din Ardeal și Banat* (Cluj-Napoca: Mega, Zalău: Porolissvm, 2014); Marin Pop, „Evoluția organizațiilor Partidului Național Român din Ardeal și Banat în perioada 1923-1925 alegeri parlamentare parțiale”, *Sargetia. Acta Musei Devensis VII* (2016); Vasile Dudaș, „Alegerile parlamentare din anul 1919 în județul Caraș-Severin”, *Analele Banatului. Arheologie – Istorie XIX* (2011); Sorin Arhire, „Alegerile parlamentare din anul 1932 în județul Alba”, *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica* 6 (2002); Sorin Arhire, „Alegerile parlamentare din anul 1937 în județul Alba”, *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica* 4-5 (2000-2001); Ramona Miron, „Alegerile parlamentare din anul 1920 în județul Putna”, *Muzeul Vrancei. Cronica Vrancei* (Focșani, 2013); Petru Obodariu, „Alegerile din 1937 în județul Putna”, *Cronica Vrancei II* (Focșani: DMPress, 2001).

² Sorin Radu, „Alegerile comunale și județene din februarie 1926”, *Apulum XXXVIII/2* (2001), 207-224.

³ Marin Pop, „Alegerile comunale și județene din anul 1930 în județul Sălaj și o radiografie a orașului Zalău în anii 30”, *Caiete Silvane* (2010); Marin Pop, „Alegerile pentru Camera Agricolă a județului Sălaj și înființarea Consiliului Județean (1925-1926)”, *Caiete Silvane* (2009).

⁴ Mulțumim personalului de la arhive pentru tot ajutorul acordat. Serviciu Județean Sibiu al Arhivelor Naționale, Fond Tribunal Județul Sibiu, Dosar alegeri (în continuare SJSAN, FTS, DA), dosar 30/1925-161/1931.

cadrul alegerilor comunale. O astfel de analiză și abordare a surselor documentare ne permite să privim procesul electoral dintr-o altă perspectivă, punând în evidență elementele specifice mecanismelor electorale, dar care nu au fost în atenția cercetătorilor. Ne propunem să realizăm o prezentare mai detaliată a cadrului legislativ în baza căruia se desfășurau alegerile, scopul fiind acela de a scoate în evidență procedurile și mecanismele electorale, pentru a putea observa maniera în care au fost puse în aplicare prevederile legale. Datele colectate provin și din surse secundare, formate din articole de presă locală⁵, fiind examinată, în primul rând, gazeta oficială a județului Sibiu, „Monitorul Județului Sibiu”⁶, prin intermediul cărora se furnizau informații administrative, legi, dispoziții, decizii și ordonanțe ale prefectului județului Sibiu, precum și regulile privind organizarea alegerilor, candidații validați în urma alegerilor comunale.

Cadrul legislativ

Teritoriul județului Sibiu, în urma legii pentru unificarea administrativă din anul 1925, a fost împărțit în 6 plase cu sediul în: Sibiu, Avrig, Nocrich, Săliște, Miercurea și Ocna-Sibiului⁷. Odată cu schimbările Legii Administrative din anul 1929 și sub împărțirile efectuate, numărul acestora a fost modificat, cele două plase Avrig și Nocrich au fost înglobate în plasa Sibiu, celelalte au rămas nemodificate. Astfel, plasa Sibiu, după noua ei împărțire era formată din 44 comune rurale, plasa Săliște – 13, plasa Miercurea – 18 și plasa Ocna-Sibiului – 14, deci în total 89 comune. După vechea structură, județul Sibiu a avut 87 comune rurale și o comună urbană Ocna-Sibiului. Odată cu aplicarea noii legi administrative publicate în *Monitorul Oficial* la data de 3 august 1929⁸, comuna Ocna-Sibiului a fost transformată în comună rurală, cu toate acestea se mai păstrează în unele documente denumirea de oraș⁹.

Cât despre modificările legislative circulau mai multe zvonuri în presa locală, de exemplu *Lumina Satelor* își înștiința cititorii privitor la reformele administrative ce urmau a fi implementate, conform datelor furnizate consiliile comunale urmau să fie alese pe nouă ani decizia fiind motivată în felul următor: „să nu trăim numai în alegeri și pentru ca să se poată asigura o mai bună gospodărie a trebilor comunale. Din trei în trei ani se va realege o treime din consiliile comunale. Membrii cari se schimbă vor fi trași la sorti. Ca aceste consilii să nu mai poată fi dizolvate la fiecare schimbare de regim, se vor pune în lege în cari condițiuni se vor putea desface

⁵ *Cuvântul Liber*, II/3, 19 ianuarie 1930.

⁶ *Monitorul Județului Sibiu*, XI/1, 10 ianuarie 1930, 2-3.

⁷ Ocna-Sibiului a făcut parte pentru o scurtă perioadă de timp din județul Alba, o întâlnim ca circumscripție electorală în anul 1919. Vezi: Pop, *Viața politică...*, 469.

⁸ „Lege pentru organizarea administrațiunii locale,” *Monitorul Oficial*, 170, 3 august 1929, 6186-6272.

⁹ *Monitorul Județului Sibiu*, XII/6, 20 februarie 1931, 3. Ar mai fi de menționat, faptul că de la județul Târnava-Mare au fost trecute în județul Sibiu, comunele Benești și Ghijasa de Jos, în schimb comuna Vingard din plasa Miercurea, județul Sibiu, a trecut în județul Alba.

consiliile comunale. Femeile vor vota. Femeile vor fi alegătoare la consiliile comunale.(...)”¹⁰ Mai apoi se revine asupra subiectului specificând faptul că femeile nu vor primi drept de vot: „Muierile n’o să capete vot. Comisia aleasă de sfatul țării pentru facerea noiei legi de alegeri, și-a dat părerea că muierilor să nu le se dea vot de alegere. Atâta năcaz!”¹¹ Textul de mai sus era însă infirmat de legislația elaborată, conform legii pentru unificarea administrativă, se impuneau următoarele reguli: consiliile comunale și județene trebuiau să fie alese pe o durată de 8 ani. Urma ca din 4 ani în 4 ani să aibă loc alegeri pentru a fi înnoiți o treime din consilieri, desemnați prin tragere la sorț (art. 165). Consiliu comunal se compunea din 3/5 consilieri aleși de către toți alegătorii comunali; restul de 2/5 erau consilieri de drept (art. 17). În comunele rurale și urbane primarul era ales de consiliu; în municipii primarul era ales de consilieri și confirmat de Ministerul de Interne (art. 31)¹².

Prevederile legii electorale din anul 1926 stipulau utilizarea un scrutin organizat pentru întregul teritoriu în baza aceleiași legi. Astfel, se introducea votul pe listă, de tip proporțional, într-un singur tur, în circumscripții plurinomiale suprapuse județelor¹³, fiind folosită ștampila cu mențiunea votat. La votul universal luau parte toți cetățenii români majori, trecuți de 21 de ani pentru Adunarea Deputaților, respectiv 40 ani pentru Senat, fără a fi incluse și femeile. Se stipula obligativitatea votului, iar cetățenii care nu se prezentau la scrutin erau pasibili de amenzi cuprinse între 500 lei, respectiv de 10.000 de lei în cazul colegiilor senatoriale speciale¹⁴, intenția fiind aceea de a se limita rata absenteismului. Reglementările privind dreptul de vot prevedeau, potrivit articolului 28, faptul că militarii aflați în serviciu nu aveau dreptul nici să aleagă și nici să fie aleși, nici femeile nu beneficiau de acest drept electoral, totuși, puteau fi cooptate în comisiile comunale. Însă, odată cu anul 1929, primesc drept de vot, în cadrul alegerilor comunale, dar condiționat de art. 335¹⁵, în care se specifică că trebuiau să îndeplinească una dintre următoarele prevederi: să aibă cunoștințele ciclului inferior, să fie funcționare de stat, să fie văduve de război, să fi fost decorate pentru activitatea din timpul războiului¹⁶ sau „Să fi făcut parte, la promulgarea legii, din conducerea societăților, cu personalitate

¹⁰ *Lumina Satelor*, I/33, 27 august 1922, 2.

¹¹ *Lumina Satelor*, I/47, 3 decembrie 1922, 6.

¹² Sorin Radu, „Alegerile comunale și județene din februarie 1926,” *Apulum* XXXVIII/2 (2001), 208-209.

¹³ Adrian Herța, „Sistemul electoral românesc (1926-1937). Anomalii structurale,” *Elitele parlamentare și dinamica electorală în România*, coord: Florin Müller (București: Universitatea din București, 2009), 13.

¹⁴ Preda, *Românii Fericiți*, 142.

¹⁵ Al. Gh. Savu, *Sistemul partidelor politice din România 1919-1940* (București: Editura Științifică și Enciclopedică, 1976), 157.

¹⁶ *Cuvântul Liber*, I/3, 15 septembrie 1929, 4.

juridică, cu scopul de revendicări sociale, propagandă culturală sau asistență socială.”¹⁷.

Cu toate acestea, în vara anului 1929 s-a adoptat o lege administrativă nouă, unde se stipula ca în termen de 6 luni să se facă alte alegeri pentru comune și județe, deși alegeri locale mai fuseseră organizate în anul 1926. După noua lege, comuna rurală urma să fie condusă de primar, consiliul și delegațiunea consiliului comunal. Pe lângă aceștia, comuna va mai avea: notar, casier și alți funcționari administrativi. Primarul se alegea pentru un mandat cu o durată de 5 ani, însă de data aceasta urma să fie ales de către alegătorii comunali. Trebuia însă să fie localnic al comunei, care să aibă cel puțin vârsta de 25 de ani și să fie un om „cinstit”¹⁸. Totodată, casierul comunal se alegea prin vot universal, însă acesta trebuia să aibă cel puțin 3 sau 4 clase secundare. Dacă nu existau în comună candidați cu astfel de studii, în această situație se putea alege o persoană care a terminat doar școala primară. Consiliul comunal, de asemenea, se alegea de către alegătorii, pe liste de vot, pentru un mandat de 5 ani.

Legea prevedea expres faptul că tatăl și fiul, frații, cumnații, precum și rudele de gradul al treilea, nu puteau fi în același timp membrii în consiliu din partea aceleiași liste electorale¹⁹. Mai pe înțelesul tuturor era explicată legea în paginile *Cuvântului Liber*. În mod exact, nu se accepta a fi deodată membrii în consiliu comunal „tata cu fiul, moșul cu nepotul, unchiul cu nepotul, frate cu frate, cumnat cu cumnat, socrul cu ginerele, văr cu văr primar, naș cu fin.”²⁰. Totuși exista posibilitatea de a fi validat mandatul în consiliu, doar dacă fusese ales prin vot de către alegători. În caz contrar erau incompatibili, iar cel mai tânăr dintre candidați pierdea mandatul. De asemenea, nu pot fi aleși funcționarii satului, județului și comunei, cărciumarii și cei ce aveau contacte cu comuna, în plus, li se aducea la cunoștință cetățenilor că dacă se prezintă la alegeri și după ora 17, o să se prelungească votarea până la ora 22 seara²¹. Vârsta minimă pentru a candida era de 25 de ani fiind menținut criteriul domiciliului în comuna în care se depunea candidatura. Mai exista o cerință pe care trebuiau să o îndeplinească toți candidații, pentru o funcție la nivel local, aceea de a ști să scrie și să citească.

În privința alegerilor de la nivel local, în municipii și județe, convocarea electoratului se realiza de către Ministerul de Interne, iar pentru celelalte comune, de către prefectul județului. Cu cel puțin 30 de zile înaintea termenului fixat pentru alegeri în *Monitorul Oficial*, respectiv în *Gazeta Oficială* a județului²². Membrii

¹⁷ Preda, *Români Fericți*, 159; *Cuvântul Liber*, I/3, septembrie 1929, 4.

¹⁸ „Legea comunală cea nouă”, *Cuvântul Liber*, I/10, 3 noiembrie 1929, 1.

¹⁹ „Legea comunală cea nouă”, *Cuvântul Liber*, I/10, 3 noiembrie 1929, 2.

²⁰ „Alegerile comunale și județene”, *Cuvântul Liber*, II/3, 19 ianuarie 1930, 2.

²¹ „Alegerile comunale și județene”, *Cuvântul Liber*, II/3, 19 ianuarie 1930, 1.

²² Marin Pop, „Alegerile comunale și județene din anul 1930 în județul Sălaj și o radiografie a orașului Zalău în anii 30,” *Caiete Silvane* (2010), <http://www.caietesilvane.ro/cautare>, accesat în 03.05.2018, ora 11:17.

consiliilor, atât județene cât și comunale, erau aleși de către cetățenii români, prin vot universal, egal, direct, secret, obligatoriu și cu reprezentarea minorităților²³. O altă condiție, valabilă și la alegerile parlamentare, pe care trebuiau să o îndeplinească alegătorii era aceea „a domiciliului real de cel puțin un an în comuna sau județul unde urmau să-și exercite dreptul”²⁴.

Pentru ca o listă de candidați să fie validată, trebuia să fie înregistrată la tribunal, cu cel puțin 8 zile înainte de ziua anunțată pentru votare, o cerere de candidatură, dar care să fi fost semnată în prealabil de către zece cetățeni cu drept de vot²⁵, ce puteau fi identificați și se regăseau în listele electorale ale comunei. Se observă că în cadrul proceselor verbale²⁶ întocmite pentru alegerile locale, de cele mai multe ori, nu se specifica denumirea formațiunii politice care participa la scrutin, ci doar numărul listei și semnul electoral, urmat de numele candidaților, însă aveau dreptul de a candida și persoane independente, fără vreo afiliere politică. Pentru alegerea consiliului, nimeni nu avea dreptul de a candida, decât pe o singură listă. Candidații trebuiau să declare în scris sau verbal, înaintea judecătorului de ocol, faptul că primesc candidatura. Ca atare, ordinea candidaților pe buletinele electorale era stabilită în funcție de momentul în care și-au depus declarațiile de candidatură.

În vederea organizării alegerilor, în sarcina magistraților intra distribuirea cărților de alegător tuturor cetățenilor români cu drept de vot. Cărțile de alegător erau întocmite de către judecătoria de ocol, în baza listelor electorale rămase definitive la alegerile precedente. Se distribuiau de obicei în localul primăriei, de către personalul judecătoresc delegat pentru fiecare circumscripție judecătorească „(...) exclusiv numai de magistrați în modul prevăzut de art. 19 din legea electorală. În nici un caz și sub nici un cuvânt predarea cărților nu se va face prin funcționarii comunali sau administrativi”²⁷. Întrucât, sătenii erau preocupați mai degrabă cu treburile agricole și foarte puțini își primeau cărțile de alegător, din partea magistraților, s-a recurs la decizia prin care distribuirea cărților să fie realizată și prin intermediul primăriilor, de către administrația locală, sub atenta supraveghere a judecătorilor, legiuitorul intenționa să sporească astfel numărul votanților²⁸. Ca atare, printr-o astfel de decizie se ajunge la o dependență și mai mare față de maniera în care își îndeplineau sarcinile cei din administrația locală. În țară se semnalau mai multe cazuri prin care anumiți funcționari nu le ofereau cetățenilor

²³ Radu, *Electoralul*, 37.

²⁴ Radu, *Electoralul*, 39.

²⁵ Pe de altă parte în presă se menționau necesitatea a cincisprezece semnături pentru a fi validată lista de candidatură. A se vedea: *Cuvântul Liber*, II/3, 19 ianuarie 1930, 1. Având în vedere că majoritatea documentelor arhiviste conțineau minim zece semnături, cel mai probabil informațiile din gazetă erau redată cu aproximație, axându-se mai mult pe o explicație cât mai simplă a legilor pe care să o poată percepe și cei cu o minimă educație.

²⁶ SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 10.

²⁷ SJSAN, FTS, DA, dosar 161/1931, 171.

²⁸ SJSAN, FTS, DA, dosar 162/1931, 277.

documentele solicitate pentru a merge la vot²⁹, mai mult decât atât, cărțile de alegător erau distribuite și folosite de către alte persoane, care votau de mai multe ori, astfel rezultatele finale puteau fi manipulate de către cei aflați la conducere.

Una peste alta, în anul 1930 au fost organizate alegeri comunale în toate comunele din județul Sibiu pentru a fi aleși consilierii comunali, primarul, ajutorul de primar și casierul³⁰. Ministerul a lăsat în seama prefectilor de județ, să fixeze ziua de alegere pentru fiecare comună în parte, însă numai în zilele de 9-12, 16-19, 23-26 februarie, 2-4 martie, din cauza numărului mare de comune și a unui număr limitat de judecători disponibili să prezideze secțiile de vot. Era lesne de înțeles că nu puteau merge în toate comunele în una și aceeași zi³¹. Numărul consilierilor aleși era unul variabil de la o comună la alta, în funcție de numărul locuitorilor erau aleși între 8-16 consilieri comunali³². Dacă se înscriau în listă mai mulți sau mai puțini candidați, lista era invalidată. Votarea se efectua, în aceeași zi, pe buletine distincte, câte unul pentru consilieri, pentru primar, ajutorul de primar și casierul comunal. Acestea din urmă erau de culoare diferită, în limita disponibilității hârtiei; cel pentru consiliu comunal era alb³³. Buletinele destinate alegerilor primarilor erau de culoare

²⁹ Radu, „Alegerile comunale și județene din februarie 1926,” 221.

³⁰ Vezi: *Monitorul Județului Sibiu*, XI/1, 10 ianuarie 1930, 2-3. Așadar, erau convocați la vot, în data de 9 februarie 1930, alegători din: Rășinari (16 consilieri), Gura Râului (14 consilieri); Racovița, Păuca, Gusu, Ungurei, Hamba (10 consilieri); Glâmboaca, Benești, Nucet, Rusciori, Mag, Râu Sadului (8 consilieri). În data de 10 februarie erau chemați la scrutin cei din comunele: Orlat, Poplaca, Șura Mare, Veștem, Ludoș, Alțâna (12 consilieri); Săcădate, Sebeșul de Sus, Doștat, Șura Mică (10 consilieri); Cornățel, Presaca, Cornățel, Presaca, Săcel (8 consilieri). La alegerile din 11 februarie 1930 erau chemați la vot alegători din comunele: Cisnădie, Cristian, Slimnic (14 consilieri); Apoldul de Jos (12 consilieri); Bradu, Sebeșul de Jos, Boz, Hosman, Bogatu Român, Aciliu (10 consilieri); Cacova Sibiului, Ghijasa de Jos (8 consilieri). Pe data de 12 februarie erau chemați la urne cei din: Avrig, Ocna Sibiului (16 consilieri); Turnișor (14 consilieri); Apoldul de Sus, Nocrich, Armeni, Amnaș, Sibiel, Cisnădioara, Turnu Roșu (10 consilieri); Sângătin, Fofeldea (8 consilieri). În 16 februarie erau programate alegerile din Sadu, Vurpăr (12 consilieri); Dobârca, Spring, Chirpăr, Alâmor, Ruși, Rod, Roșia (10 consilieri); Galeș, Cașolt (8 consilieri). . Erau programate alegeri în data de 17 februarie 1930 în comunele: Tilișca, Miercurea (12 consilieri); Tâlmăciu, Drașov, Gârbova, Vale, Mohu (10 consilieri); Țichindeal, Săsăuș, Mândra, Noul (8 consilieri). În ziua de 18 Februarie 1930 aveau loc alegeri în Săliște (14 consilieri), Gușterița (12 consilieri); Tălmăcel, Marpod, Topârcea (10 consilieri); Loamneș, Bungard, Daia, Cunța, Reciu, Ilimbav (8 consilieri). Alegeri erau fixate în data de 19 februarie 1930 în Șelimbăr, Boița, Cărpiniș (10 consilieri); Hașag (8 consilieri). În 25 februarie a fost fixat turul electoral în Jina (14 consilieri), iar în 4 martie 1930, în Poiana pentru a fi aleși 16 consilieri.

³¹ „Alegerile comunale și județene”, *Cuvântul Liber*, II/3, 19 ianuarie 1930, 1.

³² Numărul consilierilor era unul variabil, pornind de la 8 consilieri în comunele cu o populație de până la 1.000 locuitori; 10 în cele cu circa 2.000 locuitori; 12 în cele cu maxim 3.000 de locuitori; 14 în cele cu o populație până la 4.000 locuitori și 16 în cele de peste 4.000 locuitori.

³³ „Alegerile comunale și județene”, *Cuvântul Liber*, II/3, 19 ianuarie 1930, 1.

portocalie³⁴, cele pentru ajutorul de primar galbene³⁵, iar pentru casier de culoare mov³⁶.

Revenind la mecanismul electoral, la nivelul județului Sibiu, a fost creat un organism care gestiona alegerile denumit „Biroul Electoral Central”³⁷, însărcinat cu atribuții ce vizau pregătirea alegerilor. Președinții secțiilor de votare erau magistrați judecătorești aleși prin tragere la sorț de către prim-președintele tribunalului³⁸. Aceștia trebuiau să constituie un birou electoral împreună cu asistenții și delegații formațiunilor politice³⁹. Rolul acestora putea fi esențial în semnalarea abuzurilor electorale ce se petreceau în sala de vot, materializate eventual printr-o contestație scrisă, cât și prin participarea lor la numărătoarea paralelă a voturilor înregistrate. Accesul în sala de vot le era permis exclusiv pe baza unei legitimații, astfel, președintele biroului electoral județean putea restricționa accesul anumitor cetățeni în sala de vot. În lipsa delegaților, biroul putea fi alcătuit cu orice alegător prezent, dacă era necesar, altminteri biroul electoral putea fi format numai din președintele secției de votare și grefier.

După finalizarea alegerilor, președintele biroului electoral, conform art. 86 din legea electorală, realiza un dosar șnuruit și parafat⁴⁰, ce conținea procesele-verbale referitoare la mersul alegerilor, de la modul cum a decurs alegerea, până la contestațiile depuse; rezultatele se consemnau într-un tablou în care se înregistrau toate voturile exprimate⁴¹ (**Anexa I**). La dosar se anexau și buletinele anulate după deschiderea urnelor, însă nu toate acestea erau îndosariate așa cum prevedea legea. Probabil o parte dintre buletinele anulate au dispărut tocmai pentru a ascunde anumite falsuri electorale, pe de altă parte, o altă cauză a dispariției documentelor o constituia refolosirea hârtiei, adesea utilizată pentru a răspunde mesajelor primite din partea autorităților. Se constată și o neglijență a funcționarilor administrativi în păstrarea documentelor, adesea întâlnim buletine electorale aparținând comunei Ocna-Sibiului în alte dosare ce vizau alte localități ale județului Sibiu. În plus,

³⁴ SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, nepaginat.

³⁵ SJSAN, FTS, DA, dosar 114/1931, nepaginat.

³⁶ SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, nepaginat.

³⁷ Preda, *Români Fericiți*, 135-136; Radu, *Electoratul*, 30.

³⁸ Secția de votare organizată în comuna Ocna-Sibiului a fost prezidată de către judecătorul Aurel Gherasim și de către grefierul Carol M. Szöts, atât la alegerile din data de 12 februarie, cât și din 28 septembrie, precum și la balotajul din 5 octombrie a anului 1930, în schimb la balotajul din data de 19 februarie secția din Ocna era prezidată de către judecătorul Francisc Cernesky ajutat de către grefierul Emil Huntiș.

³⁹ Au asistat și au semnat procesele verbale și tabloul electoral asistenți: Eugen Popa și Ioan Pârvu la turul din 12 februarie; Ioan Găvozdea și Luca Lazăr la balotajul ținut în data de 19 februarie; Dumitru Popa și Eugen Popa la scrutinul din 28 septembrie; Ioan Pârvu și Ioan Luca la balotajul din 5 octombrie.

⁴⁰ Vezi: SJSAN, FTS, DA, dosar 38/1925-74/1930-1931.

⁴¹ Prin voturi exprimate înțelegem voturile atribuite fiecărei liste în parte, plus buletinele anulate după deschiderea urnelor, dar fără a fi luate în calcul buletinele anulate la prezentare supranumite neexprimate/nule.

dosarele electorale mai cuprindeau uneori o listă nominală a alegătorilor care și-au îndeplinit datoria de a vota, sau magistrați se foloseau direct de registrele electorale pentru a marca prezenta la vot a cetățenilor.

În cadrul proceselor verbale, se ofereau informații despre ora la care a început procesul electoral și cât a durat operațiunea votării. Se specifica timpul alocat pauzei de masă, moment în care se sista votarea, iar urnele, respectiv sala de vot, erau sigilate, precum și ora la care era declarată votarea închisă⁴² (**Anexa 2**). Ca atare, după ce se încheia operațiunea de vot, președintele secției asistat de grefier, implicit de delegați, trecea la partea de cuantificare a rezultatelor. În primul rând erau numărate toate buletinele din urnă, după care se compara numărul acestora cu cel al votanților, apoi se verificau și registrele electorale, după care se deschideau buletinele de vot, citindu-se numele candidaților aleși, în timp ce, grefierul respectiv delegații notau în paralel numărul de voturi înregistrate. Totodată, procesele-verbale erau întocmite în dublu exemplar, atât de personalul judecătoresc, cât și de asistenții și delegații formațiunilor politice care și-au despus candidatura.

Semnele electorale

O specificitate a alegerilor comunale era reprezentată de forma semnelor electorale. Pe de o parte, întâlnim semnele clasice folosite la alegerile parlamentare. Spre exemplu, regăsim semnul cerc / roată / circumferință pentru Partidul Național-Tărănesc. Prin două cercuri concentrice se distingeau candidații Partidului Național-Tărănesc Lupist, iar linia verticală reprezenta semnul specific Partidului Național Liberal⁴³. Pe de altă parte, în mod constant, în buletinele electorale întocmite pentru alegerile locale, alături de semnele menționate anterior, regăsim reprezentarea crucii atribuită tot liberalilor⁴⁴, precum și a semnului coasă și seceră aparținând țărăniștilor⁴⁵, însă aceasta din urmă a fost redată grafic atât în poziție verticală cât și orizontală.

Pentru a înțelege mai bine cum funcționa acest procedeu vom da câteva exemple. La balotajul organizat în data de 19 februarie 1930 pentru a fi desemnat ajutorul de primar au intrat în competiția electorală trei liste. Pe lista nr. 1 candida Toth F. Andrei 1027, cu semnul electoral reprezentat de cerc / roată; lista nr. 2 era reprezentată de Cojocar S. Simion 207, semn coasă și seceră în poziție orizontală, iar pe lista nr. 3 cu semnul crucii era înscris Sădean Lazăr 956 (**Anexe 3**). În schimb, la alegerile locale organizate în data de 28 septembrie 1930, după ce precedentele au fost anulate de către prefect, tot pentru poziția de ajutor de primar s-

⁴² SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 10-12, 34-35, 75-77, 103-104.

⁴³ SJSAN, FTS, DA, dosar 161/1931, 81-307; dosar 162/1932, 35-168.

⁴⁴ Sorin Radu, „Semnele electorale ale partidelor politice în perioada interbelică 1919-1937”, *Apulum*, tomul XXXIX (2002) 575.

⁴⁵ „Votați „Coasa și Secera”, *Foaia Poporului*, XXXIII, 16 august 1925, nr. 33, p. 2. Pop, „Alegerile pentru Camera Agricolă a județului Sălaj și înființarea Consiliului Județean (1925-1926)”, <http://www.caietesilvane.ro/cautare>, accesat în 03.05.2018, ora 19:32.

au înscris în cursa electorală patru liste. În ordinea în care și-au depus candidatura urmau: lista nr.1 cu semnul două cercuri concentrice, lista nr. 2 – semnul roata / cerc, lista nr. 3 era reprezentată de cruce, iar lista nr. 4 cu semnul coasă și seceră în poziție verticală. Deoarece, niciun candidat nu a obținut majoritatea absolută a voturilor s-a recurs la balotajul organizat 5 octombrie, cele patru liste participând în aceeași ordine. Așadar, pe lista nr. 1 candida Toth F. Andrei nr. listei 1027, semn două cercuri concentrice. Lista nr. 2 era reprezentată de Cojocariu S. Simion nr. listei 207 având semn cercul. Pe lista nr. 3, cu semnul crucii era înscris Albu Ioan Lazăr nr. listei 20, iar pe ultima listă candida Balteș Nicolae nr. listei 133, cu semnul coasă și seceră în poziție verticală (**Anexa 4**). Acesta din urmă a mai participat și la balotajul din 19 februarie, însă pentru funcția de primar, pe lista nr. 2, cu semnul coasă și seceră în poziție orizontală.

De remarcat este faptul că o serie de candidați printre care: Toth F. Andrei 1027 a participat de-a lungul anului 1930, la mai multe scrutine electorale, însă semnul electoral era diferit, candidatul a trecut de la semnul cerc, la cel al celor două cercuri concentrice; Cojocar S. Simion 207 îl regăsim pe listele de candidaturi cu semnul coasă și seceră în poziție orizontală, iar mai apoi numele său a fost alăturat semnului cerc / roată. Pe de altă parte, Balteș Nicolae 133 participă la alegeri folosind semnul coasă și seceră, atât în poziție verticală, cât și în cea orizontală. Totodată există posibilitatea să fie vorba despre aceeași formațiune politică sau să fi fost o mutare dintr-un partid în altul a candidaților. O primă ipoteză ar fi aceea conform căreia semnul coasă și seceră în poziție verticală să aparțină unei formațiuni politice, iar semnul în poziție orizontală să fi fost folosit de către o altă grupare politică. Însă nu putem exclude nici ipoteza prin care semnele să fi fost utilizate de către un singur partid, pentru a induce alegători în confuzie. Dacă unul sau mai mulți dintre candidații desemnați să participe la alegeri era tot de la același partid, creșteau șansele formațiunii politice respective să câștige mai multe mandate. Trimițând doi candidați în lupta electorală, existau mai multe posibilități ca unul din ei să iasă învingător.

Dezmințind succesul țărăniștilor pentru alegerile comunale, în paginile ziarului oficial liberal se specifica utilizarea diverselor semne pentru aceiași formațiune politică: „Ori noi știm că la depunerea listelor sătenii noștri au întâmpinat mari greutăți și pentru ca să nu li se retragă listele, au folosit tot felul de semne ca de pildă un punct, două puncte, furca, bradul, crucea, grebla, pătratul și multele altele. Toate acestea nu au fost și nu sunt decât ale Românilor liberali, cari în felul acesta au căutat să-și apere listele și să-și asigure voturile. Și aproape pretutindeni listele acestea au învins (...).”⁴⁶ De altfel, liberalii au mai folosit tactica de a trimite două liste, din partea partidului lor, la alegerile comunale pentru consiliul comunei Presaca din anul 1934, când primele două liste aparțineau Partidului Național

⁴⁶ „Din minciunile Guvernului”, *Cuvântul Liber*, II/9, 2 martie 1930, 3.

Liberal, însă semnul utilizat pentru cele două era identic „linia dreaptă”⁴⁷. În acest caz ar fi trebuit ca cea de-a doua listă să fie invalidată, însă în cele din urmă instanța decide să-i accepte lista de candidatură, dar fără semn, fiind folosit deja de către prima listă.

Propagandă electorală

Din păcate nu au fost de găsite foarte multe detalii despre cum se desfășura propaganda electorală în cazul alegerilor comunale din Ocna-Sibiului, decât în mod secvențial și doar din perspectivă liberală. Astfel, anumiți săteni din comună s-ar fi plâns de implicarea excesivă a preotului Teofil în politică, neglijând cele sfinte și instigându-i pe credincioși împotriva semenilor lor: „În calitate de șef al trilimanilor, modestul slujitor al altarului, cuviosul Teofil Roșca are o leafă de nouă mii de lei pe lună dela primăria Ocna. (...) Numa popă'n Ocna să tot fi. Dar se pare că locuitorii din Ocna au altă părere. Ei au făcut o cerere venerabilului Consistor, cerând să pună capăt zelului politic al Sfinției sale și să-l îndrume să-și vadă de biserică. În cererea lor Ocnerii mai arată că cucernicia sa a lipsit la ziua eroilor dela biserică. Apoi că face politică în predici, că afurisește în timpul liturghiei pe diferiți oameni.”⁴⁸

În cele ce urmează vom reda câteva exemple din alte comune de la nivelul județului Sibiu, prin care se ilustrează implicarea autorităților în alegerile comunale din anul 1930, cel mai probabil astfel de practici ar fi putut fi folosite și în comuna Ocna. În mod constant, Prefectul județului era acuzat de nenumărate ori pentru că ar fi făcut propagandă național-țărăniștilor, astfel, cu prilejul sfințirii unui steag al voinicilor⁴⁹, ar fi îndemnat pe locuitorii din Ludoș și Gusu la violență contra principalilor oponenți „să ucidă cu pietre pe liberali, dacă vor îndrăzni să vină în mijlocul lor? Este adevărat că același domn prefect a afirmat la Apold că liberalii ar fi furat 18 miliarde de lei?”⁵⁰ Incidente și violențe se semnalau la adunarea generală a Băncii Populare din Boița, unde fusese ales un nou consiliu de administrație, format numai din membrii ai Partidului Liberal. Mai apoi, membrii băncii s-au strâns să petreacă, iar odată ajunși în piața comunei au fost atacați de către țărăniști: Boldocan (membru al comisiei interimare), învățătorul Morar, fiul președintelui comisiei interimare și alți partizani. Unul dintre fruntașii liberali a fost lovit în cap de către Ion Boldocan, așa că a trebuit să fie dus la medic pentru a primi îngrijiri medicale⁵¹.

⁴⁷ SJSAN, FTS, DA, dosar 204/1934, 1-38.

⁴⁸ „Democrația care retează”, *Cuvântul Liber*, II/4, 26 ianuarie 1930, 2.

⁴⁹ Termenul se referă la organizarea tinerilor național-țărăniști din mediul rural. Cf. Marin Pop, „Aspecte privind activitatea Tineretului Național-Țărănesc din Ardeal și Banat. Organizațiile de Chemăriști și Voinici (1929)”, *Studii și Comunicări XXXI/II* (2015), 100.

⁵⁰ „Cori ce face niznai”, *Cuvântul Liber*, II/4, 26 ianuarie 1930, 3.

⁵¹ „Voinicii Domnului Cori la Boița”, *Cuvântul Liber*, II/5, 2 februarie 1930, 1-2.

Un alt abuz a fost pus la cale împotriva lui Iosif Macriș, simpatizant al liberalilor și original din comuna Cornățel, care a fost târât pe jos până la Nocrich, pentru că „a spus dobitocului dobitoc. Același bestii sângeroase au urmărit pe prietenul nostru Nanu din Slimnic.”⁵² Atât prefectul cât și șeful de post din Slimnic erau acuzați că ar fi orchestrat anchetarea învățătorului Ion Tatu, a lui Luca Nanu și L. Bobeș, chiar înaintea alegerilor⁵³. Incidente au avut loc și în comuna Gusu, cu o seară înainte de alegerile pentru consiliu județean, bătaușii guvernului au săvârșit un atentat asupra vieții preotului C. Hascău. Consăteanul Brânzoi ar fi pătruns în locuința tânărului preot și fără să spună o vorbă l-ar fi lovit cu o piatră ascuțită în jurul ochilor⁵⁴.

Țărăniștii erau acuzați că au implicat personalul administrativ în campania electorală. Astfel au fost chemați din ordinul prefectului, la Prefectură, toți președinții organizațiilor Național-Țărăniste și toți notarii din județ, unde le-ar fi ordonat ca să facă și pe „dracu'n patru”⁵⁵, numai ca oamenii să voteze cu guvernul. În plus, li se solicita notarilor să raporteze toate întrunirile pe care o să le susțină liberali. După care ar fi negociat ca listele de candidare în comunele, în care sunt și sași să aibă prioritate în fața celor români. În schimb, liberalii mizau foarte mult în campania electorală pe promovarea românismului, respectiv pe atacurile la adresa țărăniștilor acuzați că promovează doar străini „Astfel, am putut vedea cum, guvernul, al cărui partid poartă numele de național Țărănesc, a pășit la luptă cot la cot, într-o înfrățire deplină cu Ungurii și cu Sașii din Ardeal.”⁵⁶ Liberalii lansau diferite lozinci de genul: „Nu votați cu cioarele, Ci votați cu Soarele!”⁵⁷ făcând aluzie la faptul că rromii îi susțineau în mare parte pe țărăniști.

În cursul campaniei electorale pentru alegerile județene și comunale, șeful administrației județene însoțit de parlamentari și agenți electorali ar fi făcut o amplă propagandă electorală, cu tot felul de promisiuni, dar și prin mijloace de teroare și amenințări asupra sătenilor. Prefectul afirmase de mai multe ori, că aceia care nu vor vota listele național-țărăniste nu vor putea intra la prefectură și că orice problemă sau ajutor de care ar necesita nu li se va mai acorda. De asemenea, notarii care nu prezentau încredere au fost suspendați fără nici o bază legală, sau transferați în timpul iernii, în plus jandarmii erau siliți să execute ordinele Prefecturii. Pe de altă parte, prefectul avea funcție dublă, în același timp deținea și calitatea de președinte al delegației permanente, postură din care punea să judece contestațiile ce se îndreptau fix împotriva administrației pe care o conducea. Desigur că aceste contestații erau respinse, în schimb toate contestațiile puse la cale de către prefect erau admise⁵⁸. Ori faptul acesta, ca și mutarea și suspendarea notarilor, au dus către

⁵² „Ucigași și Ticăloși”, *Cuvântul Liber*, II/6, 9 februarie 1930, 3.

⁵³ *Cuvântul Liber*, II/7, 16 februarie 1930, 2.

⁵⁴ „Un atentat blestemat”, *Cuvântul Liber*, II/7, 16 februarie 1930, 3.

⁵⁵ „Cori, trilimanii și notarii comunali”, *Cuvântul Liber*, II/5, 2 februarie 1930, 3.

⁵⁶ „Sub Călcăiul Streinilor”, *Cuvântul Liber*, II/7, 16 februarie 1930, 1.

⁵⁷ *Cuvântul Liber*, II/10, 9 martie 1930, 1.

⁵⁸ „Ilegalitățile Național Țărăniste în județul Sibiu”, *Cuvântul Liber*, II/15, 13 aprilie 1930, 2.

o stare de nemulțumire și de revoltă din partea cetățenilor. Spre exemplu, în comuna Sibiel, dl. Groza a fost înlăturat din postul de notar și înlocuit cu altul fără prea multe explicații, la fel s-a petrecut și în Slimnic, măsura ce a provocat neliniștea și protestele țărănimii, „a ucis liniștea sătenilor cari fără deosebire de nație și religie stimulează și iubesc pe harnicul notar Căpățână.”⁵⁹ ș.a. Un alt eveniment a avut loc în preajma alegerii de primar din comuna Bungard, când în sat s-au prezentat prefectul și cu un deputat țărănist avertizând populația ca să voteze pentru candidatul prefecturii, pentru că altfel dacă „nu vor vota cu roata la alegerea de primar să știe că ușile prefecturei vor fi închise pentru ei”⁶⁰.

Cât despre adunările comunale ale țărăniștilor erau catalogate ca fiind lipsite de succes, în presa liberală la rubrica știri, se furnizau următoarele informații despre adunarea de la Rășinari, la care au participat doar vreo 20 de oameni, printre care și membrii comisiei interimare. Tot țărănistul Simonetti ar fi pățit-o și la Șura Mare, deși adunarea fusese convocată prin batere de tobă, de către membrii comisiei interimare, nu au mers la întrunirea electorală decât vreo 23 de persoane, între care cei mai mulți sași. În Racovița, Prefectul și cu deputatul „tirliman” – după cum erau porecliți țărăniștii – au mers ca să vorbească oamenilor și să-i convingă să țină în alegeri cu național țărăniștii, însă s-au lovit de reticența alegătorilor care i-ar fi huiduit, la fel a pățit-o un alt deputat țărănist în comuna Boița⁶¹.

O altă tactică folosită în campania electorală comunală era cea a promisiunilor electorale, li se făgăduiau impozite și taxe mai mici sau diverse utilități publice ori construcții de care comunitatea avea neapărată nevoie. Spre exemplu, în comuna Armeni „trilimanii, văzând că nu mai au cu ce minți poporul, au pus să bată toba prin sat, spunând că toți oamenii, care au datorii pela bănci să vină la primărie și să arate unde sunt datori pentru că guvernul are să le ia asupra lui datoriile, iar oamenii le vor plăti când vor putea.”⁶² În preajma alegerilor județene și comunale, agenții electorali ai Partidului Național Țărănist, împreună cu Prefectul au făgăduit sătenilor din comuna Ludoș, chiar și în scris, că vor căpăta o pădure, de care duceau lipsă, astfel, majoritatea au votat precum li s-a recomandat însă fără să primească ce li s-a promis⁶³.

Tot despre alegeri, din perspectiva liberalilor, în încercarea de a câștiga cât mai mulți votanți, se aducea la cunoștința cititorilor în rubrica destinată știrilor următoarele abuzuri săvârșite în timpul alegerilor electorale locale: „Gazeta săsească din Sibiu să grăbește să dea certificat de bună purtare agenților, cari au veghiat ca afișele ticăloase ale rotașilor să fie împărțite de diferiți tuciuiri în pragul salei de votare, ca la Tălmaciu. În afară de ilegalitățile înșirate până acum întrebăm:

⁵⁹ *Cuvântul Liber*, II/15, 13 aprilie 1930, 4.

⁶⁰ *Cuvântul Liber*, II/9, 2 martie 1930, 3.

⁶¹ *Cuvântul Liber*, II/5, 2 februarie 1930, 4.

⁶² „Cum își bat joc”, *Cuvântul Liber*, II/6, 9 februarie 1930, 2.

⁶³ „Făgăduielile roșii”, *Cuvântul Liber*, II/13, 30 martie 1930, 1.

Cine a ordonat escortarea învățătorului Țichindelean din Nocrich, în ziua alegeri? Cine a izolat pe preotul Ceteanu din Țichindeal?”⁶⁴ În viziunea liberalilor, guvernul lui Maniu se lauda că ar fi făcut alegeri libere degeaba, în realitate situația nu ar fi fost chiar așa. Atâta timp cât prefectului amenința cu mutarea tuturor notariii, mai ales a celor care nu dădeau asigurări în scris, că vor lucra ca rezultat să fie în favoarea Partidului Național-Țărănesc. De asemenea, nu puteau fi numite alegeri libere acelea care au fost pătate de sângele cetățenilor, în mod special al celor care îi simpatizau pe liberali, care ar fi curs la Cărpiniș, Gusu, Aciliu și în alte părți⁶⁵. În plus, jandarmii au ridicat oameni fără vină pentru a băga frică în sate, dovadă fiind Slimnicul, Cornățelul și Glâmbocă⁶⁶.

Rezultate alegeri comunale

Președintele biroului electoral stabilea în cadrul alegerilor comunale, printr-o formulă de calcul, care era majoritatea absolută a voturilor. Împărțea numărul total al voturilor obținute, la doi și adăuga la această jumătate numărul unu. Astfel, lista care obținea 50%+1 din numărul total al voturilor înregistrate era declarată aleasă obținând majoritatea absolută. Pentru desemnarea consiliului comunal, tuturor listelor care au câștigat o cincime din voturi, le revenea un număr de mandate, în funcție de scorul obținut. Dacă vreuna din celelalte liste nu au obținut cel puțin o cincime din numărul voturilor nu i se atribuia niciun mandat⁶⁷. Așadar, listele care nu atingeau un procent de 20% erau excluse de la calculul mandatelor, precum s-a întâmplat de exemplu cu lista nr. 4⁶⁸. Mai apoi, urma ca procentajele obținute de celelalte liste să fie recalculate din nou, fără să se mai ia în considerare procentul voturilor anulate, respectiv cel al listelor care nu au obținut o cincimea. Într-o ultimă fază, procentele erau rotunjite obținându-se astfel scorul final. Procedura calculului electorale menționate anterior a fost exemplificată prin intermediul tabelului următor (**Tabel 1**), în care se ilustrează în mod concret cum se împărțeau mandatele.

⁶⁴ *Cuvântul Liber*, II/8, 23 februarie 1930, 3.

⁶⁵ „Alegeri libere”, *Cuvântul Liber*, II/9, 2 martie 1930, 3.

⁶⁶ „Alegeri libere”, *Cuvântul Liber*, II/9, 2 martie 1930, 3.

⁶⁷ SJSAN, FTS, DA, dosar 45/1926, 1.

⁶⁸ Din păcate nu am putut identifica semnul electoral al listei, nici informații despre numele candidaților nu au fost de găsit.

12.feb.30	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Lista nr. 3	Lista nr. 4	Anulate ⁶⁹	Neexprimate ⁷⁰	Total ⁷¹
Semne electorale	☉	☞	+	neidentificat			
Consilieri	205	312	178	136	63	0	894
Procente	22,93%	34,89%	19,91%	15,21%	7,06%		
Procentaje rotunjite	23%	35%	20%	15%	7%		
Procente finale ⁷²	29,49%	44,89%	25,62%	---	---		
Întregite	29%	45%	26%				
Nr. mandate	4,64%	7,20%	4,16%				
Nr. mandate întregite	5	7	4				

Tabel 1: Rezultatele alegerilor comunale din anul 1930, la alegerile de consiliu, comuna Ocna Sibiului⁷³. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 10.

După cum rezultă din tabelul anterior, în urma calculelor efectuate, listei nr. 1 îi reveneau 5 locuri în consiliu, cea de-a doua listă primea majoritatea mandatelor în număr de 7, iar listei nr. 3 i se atribuiau 4 mandate. În schimb, ultima listă nu primea niciunul, întrucât nu obținuse procentul de 20% necesar pentru ai fi alocate locuri. Mandatele astfel calculate se atribuiau candidaților de pe fiecare listă, în ordinea în care au fost declarați de propunători pe liste. Candidații care prin aplicarea acestei dispoziții nu au apucat să obțină un mandat deveneau de drept

⁶⁹ Procesele verbale întocmite specificau numărul de voturi anulate, însă în cadrul împărțirii procentelor, în prima fază era inclus și procentajul voturilor anulate, chiar dacă această operațiune nu era menționată în documente, din acest motiv am recurs la calcularea, respectiv la notarea lor în tabele. Potrivit prevederilor legale, la dosarul electoral se păstrau buletinele anulate, cât despre celelalte buletine se menționa faptul că vor fi distruse prin ardere.

⁷⁰ Voturile denumite „neexprimate” sau „nule” erau anulate în momentul prezentării alegătorului la urne din cauza nerespectării secretului votului. Un alt factor, consta în nerespectarea regulilor electorale, în ceea ce privea aplicarea pe ultima pagină a buletinului electoral a unui sigiliu de control. Procedura prevedea ca cetățeanului respectiv să i se acorde un alt buletin și să voteze încă odată, dacă secretul votului nu s-ar fi păstrat iar președintele ar văzut opțiunea alegătorului înainte de a introduce în urnă buletinul.

⁷¹ Totalul voturilor a fost alcătuit din suma voturilor primite de către toate formațiunile politice ce s-au înscris la acel tur, plus voturile anulate după deschiderea buletinelor. Fiind luate în calcul și voturile anulate la prezentare, considerate a fi neexprimate/nule.

⁷² Procentele finale, cum le-am denumit noi erau recalulate după ce se excludeau listele care nu au obținut un procentaj de 20% din totalul voturilor. Se mai notau în procesele verbale întocmite și procentajele rotunjite. De altfel erau calculate doar voturile valabile, cele anulate nu se socoteau în cadrul acestor procente.

⁷³ Tabelul conține numărul de voturi, mandate, procente inițiale și finale obținute de către fiecare listă, precum și voturile anulate, neexprimate, respectiv suma totală a rezultatelor înregistrate.

supleanți listei respective⁷⁴ și ar fi trebuit să le i-a locul celor dintâi, atunci când dintr-o cauză sau alta urmau să fie suspendați din funcție. Atunci când două liste obțineau câte o cincime, mai erau denumite „mandatele minorității”⁷⁵. Li se atribuia acestor liste în mod egal un număr de mandate, iar dacă numărul mandatelor era fără soț, un mandat se oferea prin tragere la sorți.

În comuna Ocna Sibiului, la alegerile planificate în data de 12 februarie au participat 894 de alegători. Cu toate acestea, niciuna din cele trei liste depuse nu a obținut majoritatea absolută, pentru a fi desemnat primarul, ajutorul de primar și al casierului, așadar, urma ca în proxima săptămână să fie organizat balotaj. Voturile fiind foarte strânse, între lista numărul doi și cea de-a treia, însă pentru a întruni majoritatea se necesitau cel puțin 448 de voturi, potrivit formulei de calcul utilizate pentru distribuirea mandatului (**Tabel 2**).

12.feb.30	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Lista nr. 3	Anulate	Neexprimate	Total	Observații
Semne electorale	○	☉	⊕				
Primar	234	311	285	64	0	894	nu se obține majoritatea absolută
Semne electorale	○	☉	⊕				
Ajutor de primar	229	337	257	71	0	894	nu se obține majoritatea absolută
Semne electorale	○	☉	⊕				
Casier	187	320	275	112	0	894	nu se obține majoritatea absolută

Tabel 2: Rezultatele alegerilor comunale din 12 februarie 1930, pentru primar, ajutor de primar și casier, comuna Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 11-24.

Balotajul

Atunci când nu se obținea majoritatea absolută, de către nicio listă se proceda la repetarea scrutinului, printr-un balotaj, în săptămâna imediat următoare „în ziua corespunzătoare a săptămânii viitoare, fără vreo altă convocare a alegătorilor”⁷⁶. Listele de candidați puteau să fie retrase până în ziua precedentă a alegerii de balotaj. În situația în care rămânea o singură listă, președintele Biroului Electoral Central o va declara câștigătoare fără să se mai desfășoare alegeri. Pentru ca să aibă loc la balotaj trebuiau să participe minim doi candidați. Totuși, exista posibilitatea să se înscrie mai multe liste, sau mai puține ori un număr similar, față de alegerile anterioare, respectiv alte grupări politice. De asemenea, depindea de latitudinea formațiunilor politice pe cine vor trimite în cursa electorală.

⁷⁴ SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 10.

⁷⁵ SJSAN, FTS, DA, dosar 45/1926, 1.

⁷⁶ SJSAN, FTS, DA, dosar 45/1926, 2.

Balotajele din perioada interbelică nu trebuie sub nicio formă să fie considerate echivalente cu situația din zilele noastre, când se organizează două tururi, iar în cel de-al doilea tur merg doar primii doi candidați, cei care au obținut cele mai bune procentaje în primul tur. Legislația aflată în vigoare din perioada interbelică prevede expres faptul că se organizează un singur tur electoral. Lucru confirmat prin intermediul proceselor verbale și al buletinelor electorale existente, prin intermediul cărora se certifică că pot candida mai multe persoane pentru aceeași funcție, nu doar două. Spre exemplu, din tabelul de mai jos, se poate observa că la balotajul organizat la data de 19 februarie 1930 au participat tot atâtea liste, câte au luat parte la turul din 12 februarie a.c. semnele electorale cât și candidații fiind aceiași (**Tabel 3**).

19.feb.30 balotaj	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Lista nr. 3	Anulate	Neexprimate	Total	Observații
Semne electorale	○		+				
Candidați	Popa Octavian ⁷⁷ nr. 773	Balțeș Nicolae ⁷⁸ nr. 133	Albu Nicolae ⁷⁹ nr. 2				
Primar	451	364	26	60	0	901	Popa Octavian nr. 773 obține majoritatea
Semne electorale	○		+				
Candidați	Toth F. Andrei ⁸⁰ nr. 1027	Cojocar S. Simion ⁸¹ nr. 207	Sădean Lazăr ⁸² nr. 956				
Ajutor de primar	333	383	113	72	0	901	Cojocar S. Simion nr. 207 obține majoritatea
Semne electorale	○		+				
Candidați	Mitea I. Ioan ⁸³ nr. 627	Cristea I. Coman ⁸⁴ nr. 231	Balțeș I. Simion ⁸⁵ nr. 118				
Casier	317	379	148	57	0	901	Cristea I. Coman nr. 231 obține majoritatea

Tabel 3: Rezultate balotaj 19 februarie 1930 pentru alegerea de primar, ajutor de primar și casier, comuna Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 34-35.

⁷⁷ Profesie econom, 42 de ani.

⁷⁸ Econom, 41 de ani.

⁷⁹ Prim-pretor, în vârstă de 60 de ani.

⁸⁰ Funcționar, 32 de ani.

⁸¹ Econom, 29 de ani.

⁸² Econom, 42 de ani.

⁸³ Econom, 34 de ani.

⁸⁴ Econom, 51 de ani.

⁸⁵ Econom, 37 de ani.

Validarea alegerilor

După terminarea scrutinelor urma procedura de confirmare a alegerilor, majoritatea consiliilor comunale alese prin vot democratic, de către alegători comunali, urmau să fie validate. Existau și excepții, din varii motive au fost invalidate sau supuse unei anchete la fața locului comisiile din mai multe comune, printre care cele din: Ocna Sibiului⁸⁶, Bogatu Român, Hamba⁸⁷, Aciliu, Bungard, Slimnic⁸⁸, Drașov⁸⁹, Rășinari, Boz⁹⁰ etc. Alegerile au fost contestate, întrucât nu au fost respectate dispozițiile legii electorale, a articolului 72 privitor la alegerile comunale, conform cărora votarea începea la ora 8 dimineața și se putea finaliza la ora 17, atunci când nu mai erau alegători prezenți în sală, dacă mai erau alegători care nu au votat se mai putea prelungi scrutinul până la ora 22, când se încheia operațiunea votării indiferent de numărul de alegători prezenți în sală, care nu au apucat să voteze⁹¹. Astfel, cauza oficială a invalidării alegerilor în comuna Ocna Sibiului, din luna februarie a anului 1930, o constituia ora la care s-a finalizat procedura votului. Cu toate că, pauza de masă a ținut două ore, alegerile s-au închis la ora 17 și 15 minute, încheierea operațiunii votării fiind stabilită de către președintele ce prezida secția de votare, judecătorul Aurel Gherasim. Fiindcă un număr de patruzeci și cinci de persoane nu au apucat să voteze, din cetățenii cu drept de vot, s-a recurs la invalidarea rezultatelor, întrucât, posibilitatea alegătorilor de aș exprima dreptul de vot a fost afectată de închiderea urnelor mult prea devreme, cu toate că mai existau alegători prezenți în sală. Într-o oarecare măsură, prin decizia luată s-a ajuns la distorsionarea rezultatelor prin încălcarea legii, astfel, alegerile au fost anulate, iar prefectul îi va convoca din nou pe alegători să meargă la vot.

La scrutinul organizat în data de 28 septembrie 1930 au participat 821 de votanți, un vot a fost anulat imediat la prezentare, pentru alegerile de consiliu, considerându-se a fi neexprimat. De această dată s-au înscris la tribunal doar două liste, lista nr. 1 a obținut majoritatea absolută fiind proclamată câștigătoarea celor 10 mandate, urmată de lista nr. 2, căreia îi reveneau 6 mandate (**Table 4**) în urma voturilor obținute.

28.sep.30	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Anulate	Neexprimate	Total
Semne electorale	☉	☙			
Consilieri	437	282	101	1	821
Procente	53,29%	34,39%	12,32%		
Procente finale	60,77%	39,23%	---		

⁸⁶ *Monitorul Județului Sibiu*, XI/27, 20 august 1930, 483.

⁸⁷ *Monitorul Județului Sibiu*, XI/15, 10 mai 1930, 204.

⁸⁸ *Monitorul Județului Sibiu*, XI/15, 10 mai 1930, 200.

⁸⁹ *Monitorul Județului Sibiu*, XI/12, 10 aprilie 1930, 140.

⁹⁰ *Monitorul Județului Sibiu*, XI/15, 10 mai 1930, 199.

⁹¹ SJSAN, FTS, DA, dosar 45/1926, 1.

Procentaje rotunjite	61%	39%			
Nr. mandate	10	6			

Tabel 4: Rezultatele alegerilor comunale din 28 septembrie 1930, la alegerea consiliului, comuna Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 75.

Cât privește alegerea primarului organizată la data de 28 septembrie 1930, din cele două liste depuse, cel mai mare număr de voturi a obținut Octavian Popa, declarat ales, în defavoarea candidatului de pe lista nr. 2. Deoarece nu s-a obținut numărul de voturi necesar (50%+1 din nr. total al voturilor înregistrate) s-a mai desfășurat un balotaj în data de 5 octombrie 1930, pentru a fi stabilit casierul, întrucât ambele liste nu au întrunit majoritatea absolută, potrivit rezultatelor din tabelul următor (**Tabel 5**).

28.sep.30	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Anulate	Neexp rimate	Total	Observații
Semne electorale	⊙	☞				
Candidați	Popa Octavian nr. 763	Manoil Iacob ⁹² 560				
Primar	501	268	51	0	820	Popa Octavian nr. 763 obține majoritatea
Semne electorale	⊙	☞				
Casier	396	330	94	0	820	nu se obține majoritatea absolută

Tabel 5: Rezultate pentru alegerea de primar și casier, comuna Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 76-78.

O situație similară a avut loc și în cazul alegerii ajutorului de primar, din cele patru liste care și-au depus candidatura, niciuna nu a primit majoritatea voturilor din partea cetățenilor (**Tabel 6**).

28.sep.30	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Lista nr. 3	Lista nr. 4	Anulat e	Neex prim ate	Total	Observații
Semne electorale	⊙	○	+	☞				
Ajutor de primar	241	223	68	196	92	0	820	nu se obține majoritatea absolută

Tabel 6: Rezultate alegerea ajutorului de primar, comuna Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 76-78.

⁹² Funcționar, în vârstă de 57 de ani.

Desfășurarea balotajului

La balotajul organizat în 5 octombrie 1930 au participat 703 de alegători dintr-un număr de 953 ce își ridicaseră cartea de vot. În urma prelucrării rezultatelor a fost proclamat ales ajutor de primar, Cojocariu L. Simion 207, candidatul listei nr. 2, precum se observă din tabelul de mai jos (vezi **Tabel 7**)⁹³.

05.oct.30 balotaj	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Lista nr. 3	Lista nr. 4	Anulat e	Neexprima te	Total	Observații
Semne electorale								
Candidați	Toth F. Andrei nr. 1027	Cojocar S. Simion nr. 207	Albu Ioan Lazăr ⁹⁴ nr. 20	Balțeș Nicolae nr. 133				
Ajutor de primar	193	268	29	159	54	0	703	Cojocar S. Simion nr. 207 obține majoritatea

Tabel 7: Rezultate balotaj ajutor de primar, comuna Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 103-104.

În cele din urmă, două liste s-au înscris la balotajul pentru desemnarea casierului comunal, după numărătoarea voturilor era numit în funcție Mitea I. Ioan 627, de pe lista nr. 1 (**Tabel 8**).

05.oct.30 balotaj	Lista nr. 1	Lista nr. 2	Anulate	Neexprimate	Total ⁹⁵	Observații
Semne electorale						
Candidați	Mitea I. Ioan nr. 627	ilizibil				
Casier	333	289	80	1	703	Mitea I. Ioan nr. 627 obține majoritatea

Tabel 8: Rezultate balotaj casier, comuna Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 103-104.

În urma alegerilor comunale, electoratul desemna reprezentanții conducerii administrației locale, înlocuindu-se comisia interimară numită, cu una legitimă, aleasă de către cetățeni. În urma turului organizat în data de 28 septembrie 1930, primarul ales de către cetățenii din Ocna-Sibiului a fost Popa Octavian, iar la

⁹³ SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 75-123.

⁹⁴ Econom aflat la vârsta de 25 de ani.

⁹⁵ Numărul total al buletinelor ce se aflau în urnă era de 702, însă numărul total al alegătorilor ce s-au prezentat la vot era de 703, un vot fiind anulat la prezentare din categoria celor neexprimate.

balotajul desfășurat ulterior majoritatea l-au votat pentru funcția de ajutor de primar pe Cojocar S. Simion, în cele din urmă era desemnat casier Mitea I. Ioan.

Cheltuieli electorale

Precizăm că pentru turul și balotajul din luna februarie s-a cheltuit în total suma de 10.955 lei. Cheltuielile cuprindeau sumele alocate personalului judecătoresc (3.218 lei), buletinelor de vot (4.367 lei) și pentru balotaj (3.370 lei)⁹⁶. Cheltuielile aferente erau justificate prin intermediul chitanțelor și al facturilor atașate la dosar. În schimb, pentru scrutinul din 28 septembrie 1930, respectiv balotajul din 5 octombrie 1930, cheltuielile electorale însumând sumele aferente buletinelor de vot, diurnelor, meselor pentru comisie / soldați, cazarea soldaților, transportul tuturor celor implicați se ridicau la un total de 12.357 lei. Cheltuieli ce trebuiau să fie acoperite de către comună⁹⁷. Per total, în anul respectiv din bugetul comunei s-au cheltuit în scop electoral 23.312 lei. Însă nu era singura comună în care s-au efectuat cheltuieli electorale foarte mari. În comuna Loagneș se semnalau costuri exagerate, comisia pentru alegeri fusese cazată la impiegatul din gara Loagneș – Șandor Iosif, unde s-a servit pentru două persoane o cină rece, pentru ca a doua zi gazda să prezinte noului primar, țărănist, nota de plată cu suma de 900 lei⁹⁸.

Din cauza unor neînțelegeri cauzate de sumele mari cheltuite de la bugetul comunei pentru alegeri s-a ajuns la recurs în instanță. Comisia interimară nu a fost de acord, cu maniera în care s-au utilizat bugetul în privința diurnelor acordate, cât și a sumelor cheltuite cu prilejul pauzei de masă. În momentul, când au primit facturile aferente s-a observat fastul mesei magistraților cât și cuantumul mare al diurnelor, drept urmare, consiliu nu a mai aprobat plata ultimelor facturi. În cele din urmă, în urma deciziei definitive luate de instanța de judecată, comuna era obligată să plătească toate cheltuielile realizate. Motivarea fiind următoarea „(...) Primăria știe foarte bine că mesele pentru cine s’au dat și ar fi trebuit să ia în considerare starea socială a persoanelor din biroul electoral și ar fi înțeles imediat, că un magistrat/: Consilier de Curte de Apel:/ nu mănâncă ce mănâncă de exemplu un primar dintr’o comună rurală sau un alt om plugar care, eventual, se mulțumește cu o bucată de pâine cu ceapă și trebuie să știe că salata de vinetă, prăjitură și cafea neagră este obișnuită pe masa unui domn, cum este un magistrat sau alt funcționar al Statului, și deci, când primăria comandat masa pe seama biroului electoral-fiindcă le-a cunoscut persoanele cari au luat parte în acel birou – ar fi trebuit să știe

⁹⁶ SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 10-42.

⁹⁷ De exemplu, în Drăgășani, cheltuielile cu masa membrilor biroului electoral din localitate s-au ridicat la 1936 de lei, iar costul lămpilor și a altor accesorii de iluminat folosite în secția de votare a fost de aproximativ 250 de lei, conform: Adrian Simion, „Alegerile parlamentare din anul 1919 în Județul Vâlcea” *BCSS* (2002), 148.

⁹⁸ „O masă scumpă”, *Cuvântul Liber*, II/10, 9 martie 1930, 3.

că lista de mâncare se va compune corespunzător pentru domni și nu pentru niște cerșetori.”⁹⁹ (Anexa 5).

Concluzii

În ceea ce privește prezența la vot, trebuie precizat că tendința specifică este de scădere a numărului cetățenilor care își îndeplineau datoria de a vota (**Diagrama 1**). Din cei 1204 de cetățenii cu drept de vot înscriși în registrul electoral al comunei Ocna Sibiului, circa 953 de alegători – 79,15% și-au ridicat cartea de alegător în anul 1930, restul de 20,85% nu și-au revendicat documentul fără de care nu se puteau prezenta la urne. O parte dintre cărțile de alegător au rămas nedistribuite și din cauza faptului că funcționarii administrativi s-au ocupat de distribuirea documentelor punând presiune pe cetățeni pentru aș plăti dările rămase restante, sau fiind amenințați și șantajați să voteze într-un anumit mod. Pe de altă parte există și un fenomen de pasivitate al țărănimii¹⁰⁰, probabil sătui de convocarea la alegeri în mod constant, locuitorii din mediul rural preferă mai degrabă să se ocupe de treburile lor agricole, care nu suportau amânare, decât să participe pentru a nu știu câta oară la alegeri. Dintre cei 953 de cetățenii, ce îndeplineau formele legale pentru a participa la vot s-au prezentat la urne în 12 februarie un procent de aproximativ 93,81% (dintre cei care și-au ridicat cartea de alegător). Per total, raportat la numărul total al cetățenilor din registrele electorale formate din 1204 cetățeni, au luat parte la scrutin un procentaj de 74,25% din locuitorii menționați în registrele electorale comunale.

La data de 19 februarie se înregistra cel mai mare număr de alegători prezenți la vot 94,54%, din cei care aveau carte de vot, respectiv 74,83%, din numărul total al cetățenilor consemnați în listele electorale. În timp ce la data de 28 septembrie 1930 au mers la vot circa 86,04% din cetățenii – ce dețineau carte de vot – respectiv un procentaj de 68,11% din totalul persoanelor notate în tabelele electorale. Mai apoi, urmează o scădere semnificativă a numărului de alegători care și-au exprimat opțiunile la balotajul din 5 octombrie. Au participat la scrutin într-o proporție de 73,77% alegători posesori ai unei cărți de vot. Respectiv un procentaj de 58,39% de votanți, dintr-un total de 1204 persoane trecute în registrul electoral. Ceea ce reprezintă o prezență electorală destul de redusă în condițiile în care votul era obligatoriu. Așadar, numărul alegătorilor prezenți la vot era într-o continuă scădere, totuși, scrutinele au fost organizate în comuna respectivă, de mai multe ori, chiar și de patru ori într-un singur an, în plus, în perioada respectivă erau preocupați cu muncile agricole. Probabil din cauza planificării alegerilor mult prea frecvent și a nenumăratelor alegeri anulate s-a ajuns la o slabă mobilizare a cetățenilor la urne.

⁹⁹ SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 131.

¹⁰⁰ Radu, „Alegerile comunale și județene din februarie 1926,” 221.

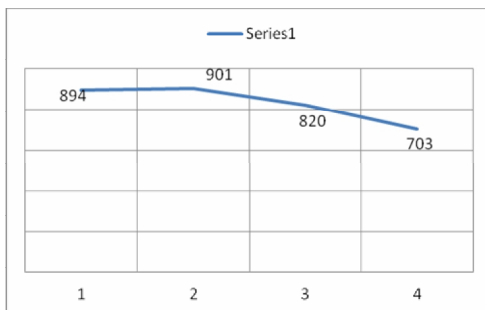

Diagrama 1: Grafic ce ilustrează prezența alegătorilor la vot pe parcursul scrutinelor organizate în anul 1930 din comuna Ocna-Sibiului, județul Sibiu.

De asemenea, se remarcă un număr exagerat de mare de buletinele anulate de către magistrații judecătorești, după finalizarea operațiunii votării. Fiind anulate între minim 51 de buletine, până la nu mai puțin de 112 buletine, de-a lungul scrutinelor desfășurate în anul 1930, în comuna Ocna Sibiului, la alegerile locale. Spre exemplu, în anul 1928, pentru alegerile parlamentare, la secția de votare organizată pe teritoriul comunei Ocna participau alegători din mai multe comune printre care se enumeră: Ocna-Sibiului, Alămor, Bogatu-Român, Armeni, Loamneș, Mândra, Hașag și cu toate acestea au fost anulate după deschiderea buletinelor doar 26 de voturi¹⁰¹. În aceste condiții, prin comparație cu alegerile parlamentare, numărul buletinelor anulate la alegerile comunale este unul exagerat de mare. Potrivit art. 185 din legea electorală, buletinele care conțineau ștergeri sau orice alte semne erau anulate, însă și acestea erau socotite ca voturi exprimate, doar voturile anulate la prezentare denumite „nule”, „neexprimate”¹⁰² erau contabilizate separat ca voturi neexprimate. Buletinele anulate după deschiderea scrutinului se păstrau fiind atașate la dosarul alegerilor, cât despre celelalte se specifica că vor fi distruse prin ardere. Totuși, printre fișele dosarelor cercetate observăm o serie de buletine care conțineau ștampila cu mențiunea votat, care a fost aplicată în chenarul prevăzut pentru lista respectivă și fără să aibă alte însemne efectuate, deci perfect valabile, după cum putem deduce au fost anulate pe nedrept (**Anexe 6-7**). Putem conchide asupra faptului că o parte din buletinele electorale au fost anulate în mod abuziv, întrucât respectau prevederile legale menționate mai sus. Așa cum am mai specificat, conform legislației electorale, se anexau la dosar doar buletinele anulate.

Suntem de părere că un procedeu electoral realizat pentru manipularea rezultatelor, consta în aplicarea sigiliului de control, în cadrul uneia dintre liste și nu pe ultima pagină a buletinului de vot, unde ar fi trebuit să se afle conform legii. Întâlnim mai multe exemple de acest fel nu doar pentru buletinele utilizate în

¹⁰¹ SJSAN, FTS, DA, dosar 53/1928, 1-9.

¹⁰² SJSAN, FTS, DA, dosar 88/1931, 8.

comuna Ocna Sibiului, ci și în alte comune din județul Sibiu. Astfel, cetățeanul primea un buletin de vot deja ștampilat, iar opțiunea acestuia oricum nu ar mai fi contat, buletinul se încadra în categoria celor nule. Mai mult decât atât, în sarcina judecătorului ce prezida secția de votare, printre altele, era verificarea buletinelor. Trebuiau să controleze buletinele electorale astfel încât să conțină pe ultima pagină aplicat sigiliu de control. Sigiliu de control putea să fie unul personal al magistratului, al judecătoriei, al primăriei sau a oricărui alt oficiu public din localitatea respectivă¹⁰³. În caz contrar, buletinul ar fi trebuit să nu fie utilizat sau să fi fost anulat imediat la prezentare, fiind considerat neexprimat/nul. Dacă președintele secției observa aplicarea incorectă a sigilului de control, după ce alegătorul a votat deja, procedural ar fi trebuit să anuleze buletinul și să-i înmâneze cetățeanului un alt buletin de vot pentru aș exercita dreptul de vot în mod corespunzător. Cu toate acestea, în procesele verbale erau menționate doar în cadrul ultimelor scrutine efectuate, câte un vot neexprimat, în rest, toate buletinele au fost notate în categoria celor anulate (**Anexe 4;8**).

Alegătorii din comuna Ocna Sibiului, în ansamblu, au votat în cea mai mare proporție pentru listele care aveau semnul electoral coasă și seceră în poziție verticală la alegerea consiliului comunal din 12 februarie 1930, iar la balotajul din 19 februarie a.c. au preferat tot coasa și seceră poziționate orizontal, respectiv cerc - pentru candidatul funcției de primar. În schimb, majoritatea cetățenilor au votat pentru listele formațiunii al căror însemne erau două cercuri concentrice, cu prilejul alegerilor consiliului, respectiv a primarului organizate la data de 28 septembrie 1930. În timp ce, la balotajele desfășurate pentru a fi desemnat ajutorul de primar respectiv casierul, opțiunea alegătorilor a mers către lista având semnul electoral cerc. De altfel, observăm faptul că partidele cu semne electorale de factură țărănistă se bucurau de sprijinul alegătorilor din Ocna. Fiind votate de către marea majoritate a alegătorilor care s-au prezentat la urne. De asemenea, în cadrul alegerilor parlamentare desfășurate în anul 1928¹⁰⁴, respectiv 1931¹⁰⁵, la secția de votare organizată în comuna Ocna-Sibiului, primul loc a fost câștigat tot de către țărăniștii, care aveau semnul electoral reprezentat de cerc. Așadar, indiferent de cine era la putere și organiza alegeri, rezultatele au confirmat poziția dominantă a țărăniștilor în această comuna, de unde ar putea rezulta că era un fief aparținând grupării țărăniste, fie că era vorba de Partidul Național-Țărănesc sau de cel Lupist. Potrivit listelor electorale a fost o dispută între partidele de factură țărănistă pentru a prelua conducerea administrației, însă momentan nu avem date despre maniera în care funcționau la nivel comunal organizațiile principalelor partide politice, nu știm câți dintre locuitori din mediul rural se implicau sau nu în viața politică.

¹⁰³ SJSAN, FTS, DA, dosar 45/1926, 1-2.

¹⁰⁴ SJSAN, FTS, DA, dosar 153/1928, 1.

¹⁰⁵ SJSAN, FTS, DA, dosar 112/1931, 1; dosar 115/1931, 1-5.

În concluzie, disfuncționalități în organizarea alegerilor au fost nelipsite din cadrul alegerilor comunale, în ceea ce privea derularea scrutinelor, nerespectarea regulilor inclusiv de către magistrații judecătorești, plus presiunea exercitată de către prefectul județului pentru a fi desemnați anumiți reprezentanți în conducerea administrației locale. Practic prin intermediul organelor administrative nu doar că se stabileau chestiunile financiar-administrative ale comunei respective, ci se viza în special mobilizarea cetățenilor în vederea obținerii unui succes electoral la nivelul alegerilor parlamentare, după cum afirma P.P. Carp „Cetățeni, dați-ne alegerile comunale și veți avea guvernul”¹⁰⁶. Alegătorii erau conduși și mobilizați către secțiile de votare, pentru alegerile parlamentare, de către primar, notar sau alți funcționari comunali, care pe lângă distribuirea cărților de alegători, se mai ocupau și cu întocmirea registrelor electorale. Cel mai probabil omiterea unor persoane din registrele electorale era cauzată de afinitatea țărânimii către partidele aflate în opoziție. Cum fără să fie trecuți în listele electorale sau fără o decizie favorabilă obținută în urma unei contestații în instanță, ori fără carte de alegător, nu se puteau prezenta la urne, succesul partidului aflat la guvernare putea fi obținut mult mai facil, prin omiterea în mod deliberat a cetățenilor despre care se știa că au alte afinități politice. Considerăm necesară o dezbatere mai amplă asupra manierei în care au fost întocmite listele electorale. Pe de altă parte, ne întrebăm ce categorii socio-profesionale erau reprezentative în corpul administrativ comunal și pentru cât timp au deținut funcțiile respective, subiecte ce vor fi tratate cu o altă ocazie.

Cercetarea axată pe alegerile comunale din Ocna Sibiului o considerăm a fi relevantă pentru evidențierea strategiilor electorale, iar în contextul în care se organizau mai multe scrutine electorale comunale în județul Sibiu, în anul 1930, nu reprezintă doar un caz izolat, situație întâlnită spre exemplu în comunele: Rușciori, Bogatu-Român, Slimnic ș.a. La polul opus se situează comunele în care nu s-au mai ținut alegeri, de exemplu în comuna Mândra¹⁰⁷, întrucât singura listă care și-a depus candidatura a și fost declarată câștigătoare, fără ca cetățenii să mai meargă la urne. O statistică detaliată a rezultatelor alegerilor comunale din anul 1930 în județul Sibiu ar fi imposibil de realizat în acest moment. Întrucât dosarele arhivistice curente conțin doar câteva dintre comunele județului, iar datele furnizate de către presă sunt și ele lapidare, uneori diferite față de cele din procesele verbale, trebuie să ținem cont că erau furnizate de o presă angrenată politic de partid.

¹⁰⁶ Radu, „Alegerile comunale și județene din februarie 1926”, 219.

¹⁰⁷ SJSAN, FTS, DA, dosar 72/1930, 1-7.

Anexe:

10

Proces Verbal.

Noi Serd Gheasau o of. judecator
 delegat prin trudaca la presedinte secției de votare din comuna Ocna Sibiului
 pentru alegerea consiliului asistat de Dl Grefier Card K. 205
 ne-am prezentat în ziua de 12 Februarie 1930 dimineața nele 8
 la primăria comunei Ocna Sibiului designată ca local de votare, unde am
 constituit biroul cu Domnii Supu Popa și Ioan Tănu

ca asistenți din partea listelor de candidatură.
 Am numărat buletinele de vot.
 Am constatat că urna să găsește confecționată în condițiuni bune, că este goală, care
 apoi am închis-o și sigilat-o.
 Am aplicat pe ultima parte a buletinelor de vot un sigil de control și anume:
sigilul of. of. al judecatoriei rurale Ocna Sibiului
 La ora 8 am anunțat începerea votării și am dispus să se introducă în sala de
 vot alegătorii, cărora după ce și-au prezentat certificatele de alegători, le-am dat fiecareia în
 parte câte un buletin de vot împreună cu ștampila de aplicat pe aceasta.
 Alegătorii intrând în gheretă, au votat și au restituit ștampila de vot și buletinul in-
 chis îndoit în patru, purtând sigilul de control pe ultima pagină.
 Am introdus buletinele astfel prezentate în urnă și am eliberat alegătorilor cărțile, pe
 cari s'a atestat de noi că a votat.
 Operațiunea votării a durat până la ora 12¹⁵ cu întrerupere de 2 ore în
 timpul mesei.
 Contestații: nu s'au făcut

La ora 12¹⁵ am declarat votarea închisă.
 După închiderea votării am luat măsuri ca în sala de vot să nu mai rămână decât
 candidații, delegații și biroul și am dispus ca intrarea în localul de vot să fie păzită până la
 proclamarea rezultatului.
 Am procedat la numărarea buletinelor, citind cu glas tare numele, semnul și nu-
 mărul listei care a fost votată.
 Rezultatul a fost înscris în tablourile anexate.
 S'a constatat că s'au prezentat la votare 894 alegători și s'au anulat imediat
 la prezentare — considerându-se ca voturi neexprimate.
 În urnă s'au găsit 894 voturi pentru consilierei. —

A intrunit:
 Lista Nr. 1: 205. Lista Nr. 4: 176.
 Lista Nr. 2: 312.
 Lista Nr. 3: 178.

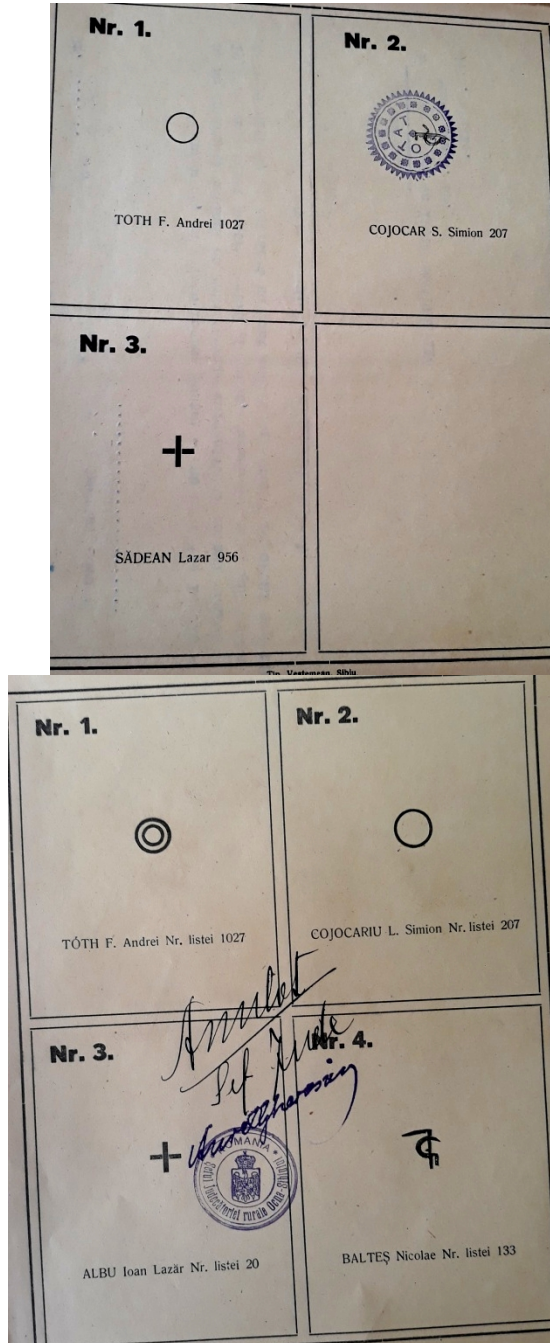
A fost anulate 63 voturi.
 Facând proporția de — % a voturilor obținute de fiecare listă în vederea repartizării
 mandatelor a intrunit:
 Lista Nr. 1: 22.63 Lista Nr. 4: 15.21.
 Lista Nr. 2: 34.89.
 Lista Nr. 3: 19.91.

Lista 42.4. neobținând 20% din voturi se exclude dela repartizarea
 mandatelor.
 Procedând la aflarea procentului între listele rămase cari participă la repartizarea
 mandatelor avem:
 Lista Nr. 1: 29.49.
 Lista Nr. 2: 44.89.
 Lista Nr. 3: 25.61.

Intregind procentele potrivit legii avem:
 Lista Nr. 1: 24.
 Lista Nr. 2: 45.
 Lista Nr. 3: 26.

Calculul mandatelor între aceste liste este următorul:
 Lista Nr. 1: 4.64
 Lista Nr. 2: 7.20
 Lista Nr. 3: 4.16

2: Proces verbal alegerea consiliului comunal, 12 februarie 1930, Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, 10.

3-4: Buletine de vot pentru alegerea ajutorului de primar, Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 114/1931, nepaginat.

nu înțelegem deci, că primăria comunei de ce nu vrea să aprobe și costul acestora. 13/

Primăria știe foarte bine că mesele pentru cine s'au dat și ar fi trebuit să ia în considerare starea socială a persoanelor din biroul electoral și ar fi înțeles imediat, că un magistrat /: Consilier de Curte de Apel:/ nu mănâncă ce mănâncă de exemplu un primar dintr'ea comună rurală sau un alt om plugar care, eventual, se mulțumește cu o bucată de pâine cu ceapă și trebuia să știe că salata de vinetă, prăjitura și cafea neagră este obișnuită pe masa unui domn, cum este un magistrat sau alt funcționar al Statului, și deci, când primăria comandat masa pe seama biroului electoral - fiindcă le-a cunoscut persoanele cari au luat parte în acel birou - ar fi trebuit să știe că lista de mâncare se va compune corespunzător pentru domni și nu pentru niște cerșetori.

Dacă totuși primăria nu avea de gând să le plătească și costul băuturilor, prăjiturilor etc. atunci nu avea decât să atragă atenția subsemnatului asupra intenției primăriei. Dar primăria ce a făcut. După ce a primit lista de mâncare, toate cele cuprinse în listă le-a comandat și acum ulterior revine și nu le aprobă plata lor. Și deoarece din aceasta reeasă că membrii consiliului interimal ai comunei rurale Ocna - Sibiului încă nu știu, că prăjitura, cafea neagră, fructele, etc. se țin de masa unui domn, ne vedem siliți să le amintim, că aceste sunt mâncări obișnuite pentru domni și că aceste încă nu sunt delicatose cum sunt de exemplu: stridia, fazanul, iorele negre, șampania etc.

În ce privește cantitatea mâncărilor și băuturilor aceste au fost corespunzător pentru 3 persoane.

În sfârșit: chiar și socoata primăriei este greșită, deoarece judecătoria n'a primit dela Comuna Ocna Sibiului decât suma de 7480 Lei și nu 7780 lei cum se stabilește în deciziunea atacată.

Pentru aceste motive cu onoare vă rugăm să binevoiți a anula deciziunea amintită obligând pe Comuna rurală Ocna Sibiului să le aprobe cheltuelile alegerilor conform actelor justificative ale acestei judecătoriai.

Ocna Sibiului 26 Noemvrie 1930.

Nr. 1. POPA Octavian Nr. listei 763	Nr. 2. MANOIL Iacob Nr. listei 560
Nr. 1. MITEA I. Ioan 627	Nr. 2. CRISTEA I. Coman 231
Nr. 3. BALTES I. Simion 118	

6-7: Buletine de vot pentru alegerea primarului, respectiv a casierului comunal, Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 104/1931, nepaginat; dosar 114/1931, nepaginat.

Nr. 1.	Nr. 2.
1. BALTEȘ D. Savu Nr. listei 51 2. KONRAD I. Ioan Nr. listei 497 3. CIOVICĂ Samoilă sen. Nr. listei 225 4. COJOCARIU Lazar lui Lazar Nr. listei 190 5. ACS Francisc sen. Nr. listei 118 6. URSU Ioan lui Simion Nr. listei 1077 7. BALTEȘ D. Ioan inyangd Nr. listei 117 8. MACAVEI Lazar Nr. listei 610 9. BOGORIN Achim Nr. listei 48 10. ZÖLDI Petru Nr. listei 1178 11. OREȘTEAN Alăke Nr. listei 701 12. VLAD Vasile Nr. listei 109 13. BĂNĂȚEAN Ioan Nr. listei 144 14. CRISTEA D. Ioan Nr. listei 265 15. MITEA Vasile Nr. listei 596 16. OPRÎȘOR Nicolae lui Ilie Nr. listei 743	1. LUCA Lazar lui Ioan Nr. listei 528 2. AMBRUS Carol Nr. listei 7 3. SOIMA Lazar lui L. Nr. listei 899 4. TUDUR O. Ioan Nr. listei 1053 5. POPA A. Savu Nr. listei 802 6. VULCAN Dániel Nr. listei 1087 7. BOGORIN I. Lazar Nr. listei 82 8. OPRÎȘOR Simion Domnariu Nr. listei 755 9. BALIKA Anton Nr. listei 102 10. BALTEȘ I. Ioan Nr. listei 122 11. BOGORIN Nicolae Nr. listei 89 12. CURTEAN Savu I. S. Nr. listei 235 13. BÔLTHY Iosif I. A. Nr. listei 67 14. VLAD Ilie sen. Nr. listei 1131 15. GREAVU Iacob I. I. Nr. listei 344 16. LUCA Nicolae Nr. Listei 503

8: Buletin de vot alegerea consiliului comunal, Ocna Sibiului. SJSAN, FTS, DA, dosar 74/1930-1931, nepaginat.